

Szaleńcy u władzy

Prawdziwe historie najbardziej przerażających tyranów

Antoni Kurek

Spis treści

1: Król Jerzy III: Szaleństwo na tronie	7
1.1. Młodość i droga do władzy	8
1.2. Pierwsze oznaki choroby psychicznej.....	14
1.3. Kryzys regencyjny i jego wpływ na monarchię	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
1.4. Osobiste tragedie króla.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
1.5. Legenda "Mad King George" w kulturze popularnej	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2: Car Paweł I: Paranoja i tyrania w Rosji	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.1. Trudne dzieciństwo w cieniu Katarzyny Wielkiej	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.2. Obsesja na punkcie dyscypliny wojskowej.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.3. Ekscentryczne dekryty.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.4. Budowa Zamku Michajłowskiego.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.5. Tragiczny koniec.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
3: Saparmurat Nijazow: Turkmeński dyktator ...	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
3.1. Od sieroty do przywódcy: wczesne lata Nijazowa	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
3.2. Kreowanie wizerunku.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
3.3. Złota statua obracająca się za słońcem	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

3.4. Absurdalne dekryty **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

3.5. "Ruhnama" - święta księga dyktatora **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

4: Idi Amin: Ugandyjski rzeźnik **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

4.1. Od boksera do dyktatora: kariera wojskowa Amina **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

4.2. Samozwańcze tytuły i odznaczenia **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

4.3. Wygnanie Azjatów **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

4.4. Osobiste upodobania kulinarne **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

4.5. Upadek reżimu i życie na wygnaniu w Arabii Saudyjskiej **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

5: Jean-Bédél Bokassa: Od prezydenta do cesarza **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

5.1. Dzieciństwo naznaczone tragediami rodzinnymi..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

5.2. Kariera w armii francuskiej i powrót do ojczyzny **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

5.3. Zamach stanu i początki władzy dyktatorskiej..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

5.4. Koronacja na cesarza: ekstrawagancja i marnotrawstwo. **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

5.5. Skandal z diamentami i upadek cesarstwa..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

6: Francisco Macías Nguema: Terror w Gwinei Równikowej **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

6.1. Droga do władzy **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

6.2. Paranoja i prześladowania **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

6.3. Kult czarownictwa i jego wpływ na rządy Nguemy.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

6.4. Exodus intelektualistów i upadek systemu edukacji**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

6.5. Krwawy koniec: proces i egzekucja dyktatora.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

7: Enver Hoxha: Albański dyktator **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

7.1. Młodość i radykalizacja polityczna we Francji**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

7.2. Budowa państwa stalinowskiego w Albanii**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

7.3. Zerwanie z ZSRR i Chinami: polityka całkowitej izolacji...**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

7.4. Projekt bunkryzacji kraju: paranoja czy strategia obronna? ... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

7.5. Życie prywatne dyktatora: luksus w kraju skrajnego ubóstwa **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

8: Rafael Trujillo: Dominikański tyran **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

8.1. Od szeregowca do generała **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

8.2. Kult jednostki: zmiana nazwy stolicy na Ciudad Trujillo ..**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

8.3. Masakra Haitańczyków jako przejaw rasizmu dyktatora .**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

8.4. Obsesja na punkcie dziewic: skandale seksualne Trujillo.**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

8.5. Zamach i upadek reżimu: koniec ery El Jefe**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

9: Yahya Jammeh: Gambijski przywódca..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

9.1. Od młodego oficera do przywódcy zamachu stanu**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

9.2. Jammeh jako uzdrowiciel: kontrowersyjne metody leczenia AIDS **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

9.3. Polowania na czarownice i ich wpływ na społeczeństwo Gambii **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

9.4. Ekscentryczne wypowiedzi i decyzje polityczne**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

9.5. Kryzys konstytucyjny i niespodziewany upadek reżimu ..**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

10: Teodoro Obiang Nguema Mbasogo **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

10.1. Obalenie wuja: przejęcie władzy w rodzinie.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

10.2. Rządy oparte na kulcie voodoo i strachu**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

10.3. Bogactwo naftowe i jego wpływ na styl życia dyktatora **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

10.4. Syn i potencjalny następca: ekscesy Teodorina Obianga**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

10.5. Międzynarodowe śledztwa..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

11: Ne Win: Birmański dyktator **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

11.1. Od rewolucjonisty do autorytarnego przywódcy**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

11.2. Wprowadzenie "birmańskiej drogi do socjalizmu"**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

11.3. Rola liczby 9 w podejmowaniu decyzji politycznych**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

11.4. Demonetyzacja i jej katastrofalne skutki dla gospodarki**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

11.5. Życie w cieniu: wpływ Ne Wina po oficjalnym odejściu od władzy**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

12: François Duvalier: Haitiński "Papa Doc" **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

12.1. Od lekarza do prezydenta **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

12.2. Tonton Macoute: prywatna armia terroru.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

12.3. Wykorzystanie wierzeń voodoo do umocnienia władzy **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

12.4. Ekscentryczne zachowania: rzekome pokonanie śmierci Kennedy'ego **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

12.5. Dynastia Duvalierów: przekazanie władzy synowi "Baby Doc" **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

13: Mobutu Sese Seko: Zairski kleptokrata **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

13.1. Od dziennikarza do dyktatora**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

13.2. Polityka "autentyczności": zairianizacja kraju**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

13.3. Pałace, jachty i zakupy w Europie: życie w luksusie.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

13.4. Kleptokracja w praktyce: jak Mobutu ograbił Zair**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

13.5. Upadek reżimu i ucieczka z kraju **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

14: Turkmenbashi: Kontynuacja szaleństwa w Turkmenistanie **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

14.1. Gurbanguly Berdimuhamedow **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

14.2. Kult jednostki 2.0: złote pomniki i wyścigi konne**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

14.3. Absurdalne zakazy: czarne samochody i psy w stolicy ...**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

14.4. Miasto marzeń: budowa białego marmurowego Aszchabadu **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

14.5. Dynastyczne ambicje: grooming syna na następcę**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

15: Isaias Afwerki: Erytrejski dyktator **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

15.1. Od bojownika o wolność do autorytarnego przywódcy..**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

15.2. Budowa państwa-więzienia: powszechny pobór i praca przymusowa **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

15.3. Wojna z Etiopią i jej wpływ na psychikę Afwerkiego**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

15.4. Izolacja międzynarodowa i teoria spiskowa jako narzędzie władzy **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

15.5. Życie codzienne w najbardziej zamkniętym kraju Afryki..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

Zakończenie: Lekcje z historii **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

1. Wspólne cechy szalonych przywódców **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

2. Rola społeczeństwa obywatelskiego w kontrolowaniu władzy. **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

3. Znaczenie edukacji i krytycznego myślenia w zapobieganiu tyranii
..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
4. Międzynarodowa odpowiedzialność wobec autorytarnych reżimów
..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
5. Przyszłość: czy era szalonych dyktatorów dobiega końca? **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

1: Król Jerzy III: Szaleństwo na tronie

1.1. Młodość i droga do władzy

Drogi Czytelniku, zapraszam Cię w fascynującą podróż przez życie jednego z najbardziej intrygujących monarchów w historii Wielkiej Brytanii. Jerzy III, człowiek, którego losy mogłyby posłużyć za kanwę niejednej powieści, już od najmłodszych lat był naznaczony piętnem niezwykłości.

Wyobraź sobie małego chłopca, urodzonego w 1738 roku, w świecie pełnym przepychu i ceremonii. Młody Jerzy, choć otoczony bogactwem i splendorem królewskiego dworu, nie zaznał jednak pełni rodzicielskiej miłości, jakiej każde dziecko potrzebuje. Jego matka, księżna Walii Augusta, była kobietą surową i zdystansowaną, bardziej skupioną na dworskich intrygach niż na okazywaniu czułości swojemu pierworodnemu synowi.

Mały książę często szukał ciepła i akceptacji u dziadków - króla Jerzego II i królowej Karoliny. To właśnie babcia, kobieta o niezwyklej inteligencji i wrażliwości, stała się dla niego namiastką matczynej miłości. Wyobraź sobie te ciche popołudnia, gdy mały Jerzy siedział u stóp babci, słuchając jej opowieści o historii Anglii i obowiązkach, jakie czekają przyszłego monarchę.

Jednak los nie oszczędził młodemu księciu traumatycznych przeżyć. Gdy Jerzy miał zaledwie 12 lat, jego świat zatrzęsł się w posadach. Jego ojciec, Fryderyk, książę Walii, niespodziewanie zmarł. Ta tragedia odcisnęła głębokie piętno na psychice chłopca. Wyobraź sobie tego młodego człowieka, stojącego nad grobem ojca, którego ledwo zdążył poznać, a już musiał się z nim pożegnać. Ta przedwczesna śmierć nie tylko pozbawiła Jerzego ojcowskiego wsparcia, ale także gwałtownie przybliżyła go do tronu, nakładając na jego barki ciężar odpowiedzialności, do której nie był jeszcze przygotowany.

W obliczu tej tragedii, młody książę znalazł pocieszenie w nauce. Jerzy z zapałem oddał się studiowaniu nauk ścisłych, które fascynowały go swoją precyzją i logiką. Matematyka, fizyka, astronomia - te dziedziny pochłaniały go bez reszty. Wyobraź sobie młodego następcę tronu, pochylonego nad księgami do późnych godzin nocnych, zgłębiającego tajniki wszechświata, gdy jego rówieśnicy oddawali się dworskim rozrywkom.

Ale to nie tylko nauki ścisłe przyciągały uwagę młodego Jerzego. Z równym zapałem oddawał się studiowaniu rolnictwa. Ta pozornie przyziemna dziedzina fascynowała go możliwościami, jakie dawała w zakresie poprawy życia poddanych. Często wymykał się z pałacu, by odwiedzać pobliskie gospodarstwa, chłonąc wiedzę o uprawie roślin i hodowli zwierząt. Wyobraź sobie zdziwienie prostych farmerów, gdy odkrywali, że ten ciekawy wszystkiego młodzieniec to nie kto inny, jak przyszły król Anglii!

Jerzy, mimo swojej pozycji, pozostał człowiekiem skromnym i pracowitym. Jego zainteresowania wykraczały daleko poza tradycyjne królewskie rozrywki. Zamiast polowań i bali, wolał spędzać czas w swojej prywatnej bibliotece lub eksperymentując z nowymi technikami uprawy w pałacowych ogrodach. Ta nietypowa jak na arystokratę pasja przyniosła mu przydomek "Rolnik Jerzy" - tytuł, z którego był niezwykle dumny.

Gdy młody książę zaczął coraz częściej pojawiać się na dworze królewskim, szybko zwrócił na siebie uwagę. Jego nietuzinkowa osobowość i głęboka wiedza fascynowały jednych, a irytowały innych. Wyobraź sobie te pierwsze audiencje, podczas których młody Jerzy, zamiast prowadzić kurtuazyjne rozmowy, wdawał się w zażarte dyskusje na temat najnowszych odkryć naukowych czy innowacji w rolnictwie.

Szczególnie interesująca była jego relacja z lordem Bute, który stał się dla młodego księcia mentorem i powiernikiem. Wyobraź sobie te długie

rozmowy w pałacowych ogrodach, gdzie doświadczony polityk wprowadzał Jerzego w arkana władzy, a młody książę dzielił się swoimi marzeniami o reformach i postępie.

Jerzy szybko zyskał opinię ekscentryka. Podczas gdy inni młodzi arystokraci oddawali się hucznym zabawom i skandalom, on wolał spędzać czas na dyskusjach z uczonymi czy eksperymentach naukowych. Krążyła anegdota o tym, jak podczas jednego z oficjalnych przyjęć, zamiast flirtować z pięknymi damami dworu, Jerzy wdał się w zażartą dyskusję z przybyłym z wizytą francuskim astronomem na temat ostatnich obserwacji Wenus.

Ta nietypowość Jerzego budziła mieszane uczucia. Jedni podziwiali jego intelekt i zaangażowanie, inni obawiali się, że jego ekscentryczność może być zapowiedzią przyszłych kłopotów. Niezależnie od opinii, jedno było pewne - młody następca tronu nie był zwyczajnym arystokratą.

Gdy nadszedł czas, by Jerzy pomyślał o małżeństwie, dwór aż huczał od plotek i spekulacji. Kto zostanie wybranką przyszłego króla? Czy będzie to któraś z pięknych angielskich arystokratek, czy może zagraniczna księżniczka, której ślub przypieczętuje ważny sojusz polityczny?

Wyobraź sobie zdziwienie dworu, gdy ogłoszono, że wybranką Jerzego została Charlotta Mecklenburg-Strelitz, niemiecka księżniczka z niewielkiego księstwa. Decyzja ta zaskoczyła wielu, ale dla tych, którzy znali Jerzego, była całkowicie zrozumiała. Charlotta, choć nie słynąca z oszałamiającej urody, była kobietą inteligentną, wykształconą i podzielającą zainteresowania naukowe Jerzego.

Ich pierwsze spotkanie było niczym scena z romantycznej powieści. Wyobraź sobie młodego Jerzego, nerwowo przestępującego z nogi na nogę w pałacowej sali, gdy drzwi otwierają się i wchodzi ona - jego przyszła żona. Charlotta, równie zdenerwowana, ale pełna godności, zbliża się do niego. Ich spojrzenia się spotykają i... Jerzy czuje, że to jest ta jedyna.

Podobno Jerzy, zazwyczaj tak elokwentny, w tym momencie stracił głos. Zamiast wyszukanego powitania, które przygotował, zdołał tylko wyjąkać: "Charlotto, jesteś... jesteś dokładnie taka, jak sobie wyobrażałem". Ta szczerłość i prostota ujęły młodą księżniczkę, która odpowiedziała ciepłym uśmiechem.

Dwór, początkowo sceptyczny wobec tego związku, szybko został ujęty urokiem młodej pary. Ich wzajemne zrozumienie i szacunek były widoczne dla wszystkich. Krążyły opowieści o tym, jak Jerzy i Charlotta spędzali długie godziny w bibliotece, dyskutując o literaturze, nauce i sztuce. Ich intelektualna więź była równie silna, co emocjonalna.

Jerzy, znany ze swojej powściągliwości w okazywaniu uczuć, przy Charlotcie zmieniał się nie do poznania. Widywano go, jak z błyskiem w oku oprowadzał narzeczoną po pałacowych ogrodach, z entuzjazmem opowiadając o swoich eksperymentach rolniczych. Charlotta, zamiast udawać zainteresowanie, zadawała inteligentne pytania, co jeszcze bardziej zachwycało Jerzego.

Ślub Jerzego i Charlotty był wydarzeniem, które na długo zapadło w pamięć Londyńczyków. Wyobraź sobie tę scenę: ulice Londynu wypełnione tłumami wiwatujących poddanych, kwiaty sypane pod koła królewskiej karety, a w niej - młoda para, promieniejąca szczęściem. Jerzy, zazwyczaj niechętny publicznym wystąpieniom, tego dnia nie mógł powstrzymać uśmiechu, co jeszcze bardziej rozgrzało serca poddanych.

Ceremonia w Kaplicy Królewskiej była pełna przepychu, ale to nie złoto i klejnoty przykuwały uwagę gości. Wszyscy patrzyli na młodą parę, która wydawała się nie zwracać uwagi na otaczający ich splendor, skupiona tylko na sobie nawzajem. Podobno gdy Jerzy zakładał Charlotcie obrączkę, jego ręce lekko drżały z emocji, co wywołało falę wzruszenia wśród zgromadzonych.

Po ceremonii, podczas oficjalnego bankietu, Jerzy zaskoczył wszystkich swoim zachowaniem. Zamiast, jak nakazywała tradycja, siedzieć oddzielnie od małżonki, cały czas trzymał ją za rękę, pochylając się co chwila, by szeptnąć jej coś do ucha. Te gesty czułości, tak nietypowe dla oficjalnych uroczystości, sprawiły, że nawet najbardziej cyniczni dworzanie uwierzyli w szczerłość tego związku.

Jerzy pokładał ogromne nadzieje w tym małżeństwie. Widział w Charlocie nie tylko żonę i przyszłą matkę swoich dzieci, ale także partnerkę, z którą mógłby dzielić swoje marzenia o lepszej Anglii. W prywatnych listach do przyjaciół pisał o swojej "drogiej Lotcie" z czułością i podziwem, podkreślając jej inteligencję i zrozumienie dla jego idei.

Koronacja Jerzego III była wydarzeniem, które na zawsze zmieniło jego życie. Wyobraź sobie tego młodego człowieka, zaledwie 22-letniego, stojącego w przedsionku Opactwa Westminsterskiego, czekającego na moment, który uczyni go królem najpotężniejszego wówczas imperium na świecie. Jego serce biło jak młot, dłonie, ukryte pod bogato zdobionymi rękawiczkami, lekko drżały.

Gdy wielkie drzwi Opactwa otworzyły się, a Jerzy zrobił pierwszy krok w kierunku ołtarza, poczuł na sobie wzrok tysięcy par oczu. Arystokraci, dyplomaci, duchowni - wszyscy wpatrywali się w niego z mieszaniną ciekawości i oczekiwania. W tej chwili Jerzy poczuł ciężar korony, choć jeszcze nie spoczęła na jego głowie.

Procesja przez nawę główną Opactwa była dla Jerzego niczym podróż przez historię Anglii. Mijając grobowce dawnych monarchów, czuł, jakby ich duchy przyglądały mu się, oceniając, czy jest godny dołączyć do ich grona. W myślach powtarzał sobie imiona wielkich królów: Wilhelm Zdobywca, Henryk VIII, Elżbieta I... Czy zdoła dorównać ich wielkości?

Gdy arcybiskup Canterbury zaczął intonować słowa przysięgi koronacyjnej, Jerzy poczuł, jak rzeczywistość jego nowej roli zaczyna do

niego docierać. Każde słowo przysięgi brzmiało w jego uszach jak grom: "Czy przyrzekasz uroczyście i szczerze rządzić narodami Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej zgodnie z ich prawami i zwyczajami?" Jerzy odpowiedział mocnym głosem: "Przyrzekam uroczyście tak czynić", choć w duchu zastanawiał się, czy podoła temu zadaniu.

Moment nałożenia korony św. Edwarda był kulminacją ceremonii. Jerzy pochylił głowę, czując ciężar tysiącletniej historii spoczywający na jego ramionach. Gdy zimny metal dotknął jego skroni, przez ciało Jerzego przeszedł dreszcz. To było to - stał się królem.

Rozglądając się po Opactwie, Jerzy dostrzegł twarze ludzi, którzy od tej pory mieli być jego poddanymi. Widział nadzieję w ich oczach, ale także wyzwanie. Czy zdoła sprostać ich oczekiwaniom? Czy będzie władcą, jakiego potrzebuje Anglia?

W tym momencie wielkiej pompy i ceremonii, Jerzy poczuł się nagle bardzo samotny. Jego myśli powędrowały do Charlotty, która siedziała nieopodal, świeżo koronowana na królową. Ich spojrzenia się spotkały i Jerzy poczuł przypływ otuchy. Nie był sam w tej podróży.

Gdy ceremonia dobiegła końca i Jerzy III opuszczał Opactwo Westminsterkie jako król, tłumy na ulicach Londynu wiwatowały. Dźwięk dzwonów mieszał się z okrzykami radości. Jerzy, jadąc w złotej karecie, machał do poddanych, ale jego myśli były już gdzie indziej. Zastanawiał się nad wyzwaniami, jakie czekają go jako władcę. Myślał o reformach, które chciał wprowadzić, o poprawie życia zwykłych ludzi, o uczynieniu Anglii jeszcze potężniejszą.

Ta koronacja była nie tylko początkiem nowego rozdziału w życiu Jerzego III, ale także początkiem nowej ery dla całej Wielkiej Brytanii. Nikt wtedy nie mógł przewidzieć, jak burzliwe i pełne wyzwań będzie to panowanie. Jerzy III, ze swoimi wielkimi ambicjami i skomplikowaną

osobowością, miał wkrótce stanąć w obliczu prób, które wystawiłyby na próbę nawet najbardziej doświadczonego monarchę.

1.2. Pierwsze oznaki choroby psychicznej

Drogi Czytelniku, teraz zagłębimy się w mroczniejszy rozdział życia króla Jerzego III. Pierwsze oznaki nadchodzącej burzy były subtelne, niemal niezauważalne dla niewprawnego oka. Wyobraź sobie dwór królewski, tętniący życiem i intrygami, gdzie każdy gest monarchy jest bacznie obserwowany. A teraz wyobraź sobie, że te gesty zaczynają się zmieniać, powoli, niepostrzeżenie, jak cień wydłużający się o zmierzchu.